

Les «Qüestions de català» del diari *Tele/exprés*

per Josep Munté i Vilà

El 20 del mes de febrer proppassat es varen complir trenta anys de l'inici de l'Any Fabra (comemoració del centenari del naixement de Pompeu Fabra, 1868). Malgrat les circumstàncies adverses del moment, fetes paleses ben aviat pel Tribunal de Orden Público i els judicis de Burgos, les realitzacions d'aquell any —des del *Tele/exprés* hi vaig tenir bastant a veure— representaren un reviscolament per al nostre idioma i una abrivada que el franquisme més ferreny de l'última etapa no pogué ja aturar.

Ignasi Agustí, pel maig del 1966, passà a dirigir el diari *Tele/exprés*, creat l'agost del 1964 a l'estil del *France Soir*. Agustí es manifestà com un franquista a ultrança i, arran de la manifestació de capellans del 1996, hi publicà un article ple de verí en contra de «los bonzos incordiantes», que va provocar la indignació de la població civil, escaldada, pocs anys abans, per l'afer Galinsoga, contra la predicació en català.

Agustí fou substituït per Carles Sentís, que també es beneficiava de la confiança oficial. Aquest, perio-

dista de professió, féu que el diari tingués cap i peus i volgué salvar-lo. Tanmateix, l'empresari majoritari, Jaume Castells, sobretot després de la batzegada de l'època anterior, amenaçava de voler tancar-lo. Aleshores, aprofitant la primera eufòria del *Tele/Estel* (de la mateixa empresa), miren de fer entrar el català en el diari, almenys com a tema. En 1967, l'altre diari de la tarda, competidor seu, *El Noticiero Universal*, anà reeditant unes simples lliçons de català que havia publicat l'editorial Barcino abans de la guerra. Aquests fets em serviren de pretext per a escriure al director, esperonant-lo a fer una cosa per l'estil però de creació del moment, com ara «qüestions sobre llengua catalana» o alguna cosa semblant. Un cop obtinguts els requisits del Ministerio de Información y Turismo i els de Gobernación, m'encarregaren una secció que, amb títols diferents, es mantingué fins al final del diari.

Jospe Munté i Vilà

He de dir que ja aleshores havia tingut una intensa activitat en la Campanya pro Llengua Catalana en l'Ensenyament, de la qual vam presentar llistes al vice-president Muñoz Grandes. També amb Eduard Artells, Joan Triadú, Jaume Vallcorba, Jordi Mir i molts més havia dedicat moltes hores a les classes de català, clandestines, en el CIC, on algun cop fórem visitats, no gaire amablement, pels Guerrillers de Cristo Rey.

El dia 13 de desembre de 1967, Sentís féu una inflada presentació de la nova secció, dient que volia seguir «l'auge que l'ensenyament del català va adquirint arreu», perquè «sempre és útil i agradable, ja que no necessari, entendre i dialogar amb els nostres semblants de la manera més idònia en cada cas».

Per donar novetat i interès a la secció, vaig manifestar que les lliçons gramaticals serien

20 DE FEBRERO, CENTENARIO DEL NACIMIENTO DE POMPEU FABRA

LA LENGUA CATALANA, HOY

Esta labor, en palabras de Unamuno...

Se cumplen en esta fecha cien años del nacimiento del eminente filólogo y gramático catalán Pompeu Fabra. No sin emoción dedamos estas líneas —dentro de lo temas de lengua catalana— a honrar la memoria del maestro y su obra, «capital —como se ha dicho— decisiva y constructivamente revolucionaria dentro de la cultura catalana».

EL HOMBRE Y LA OBRA, INSEPARABLES

La «Renaixença» sentó las bases más elementales para la restauración de la normalidad. Con todo, un trabajo científico, paciente, que, salvando siglos de dispersión y decadencia, situara nuestro idioma al nivel de las lenguas modernas de mayor momento, era una urgente exigencia.

formulades juntament amb les llistes del vocabulari bàsic del català, que era a punt d'introduir-se als països de parla catalana. Això complagué la direcció, ja que en aquells temps era d'actualitat el *Basic english* i el *Français fondamental*. Però, com que el treball sobre *El català bàsic* de Josep Llobera encara no era editat i en aquell moment havíem d'anar per feina, ell mateix m'orientà i encoratjà a emprendre una recerca paral·lela, per a la qual em vaig basar també en treballs similars que ja s'havien publicat a l'estranger. Dia rere dia, doncs, s'anava publicant la lliçó del vocabulari bàsic (apropat de més del noranta per cent al que després publicà l'amic Llobera).

Aquesta secció es denominà «Aprenda Vd.: El catalán a través del castellano» i fou mantinguda en el diari fins al 30 de març d'aquell any 1968. A continuació, vaig iniciar una secció d'ortografia, que durà fins a mitjan maig, que a partir del dia divuit d'aquest mes rebé la denominació «Diálogo sobre cuestiones de catalán»; sortia el dissabte (poc després, el director canviaria el *de* per *en*, preposició que em cobria si volia publicar cap text en català a fora del cos de l'article). És confortant de veure que abans que en cap altre diari, el català tingués presència d'alguna manera, ja l'any 1968, en el *Teleexpres*.

Pel setembre d'aquell any s'inicià l'època d'Ibàñez Escofet. Foren els millors anys per al diari i per a la secció. Arran dels fets del «No» de l'Ajuntament de Barcelona al català (4 de març de 1975) fou possible de passar totalment del castellà al català en el cos de l'article; el 22 de març (vuit mesos abans que morís el dictador Franco) s'iniciava, doncs, la secció «Qüestions de català», en llengua catalana, que durà fins al 1980.

Escofet, home nacionalista i progressista, fou qui va donar més suport a la secció. Escrigué el pròleg d'una gramàtica que vaig publicar l'any 1973, amb la qual s'inicià el Grup del Llibre, i que, d'altra banda, va servir de base, l'any 1981, per als cursos *Parlem-hi*, d'una entitat de crèdit, els quals, en poc més de nou anys (fins al 1990), arribaren a aplegar uns 19.000 alumnes. Mai no m'hauria pogut imaginar que, fruit d'aquelles lliçons ja un xic llunyanes, em sentís estimulat a iniciar, el mateix any 1981, el primer Servei de Català del país (nom coincident amb el que després va donar Política Lingüística) i els esmentats cursos *Parlem-hi*, amb prou material (gramàtica, carpeta del *Català bàsic*, casset, diccionari) i gratuït (gràcies a aquella entitat) per a l'ensenyament de la llengua als castellano-parlants. De la gramàtica, se'n van arribar a publi-

car 29.000 exemplars, i, de l'altre material, entre 10.000 i 20.000 exemplars. Quant a les *Qüestions de català*, desaparegudes, he de dir que, malgrat tot, he continuat fent una tasca semblant dins la revista *Canigó* (fins al final, l'any 1983), *Gramà* i en d'altres.

El *Català bàsic* demostrà ser una bona eina per a l'ensenyament bàsic del català, i l'esperit de l'Any Fabra encara ens esperona.

El *Teleexpres*, que ja havia passat per les mans d'Andreu A. Artís, I. Agustí, C. Sentís, M. del Arco i M. Ibàñez Escofet, encara continuaria sota la direcció dels successius Pere O. Costa, Cèsar Molinero, Tristany de la Rosa i Miquel A. Bastenier, tots de característiques i mentalitat ben diverses. El canvi d'Ibàñez Escofet a Pere O. Costa va ser un xic traumàtic, com també els tres canvis d'empresa. Tampoc, entre la gent interior, redactors i col·laboradors, no hi havia la unió que hi hauria d'haver hagut; per això, no és estrany que no hàgim pogut celebrar plegats el vintè aniversari del periòdic ni la recordança del malaguanyat Manuel Ibàñez. De tota manera, estic convençut d'haver contribuït a fer una feina esforçada i un xic arriscada, en una època difícil, amb Ley de Prensa, de Manuel Fraga, a l'aguait.♦

ESTABLIMENTS
BOMBONERIA

CONFITERIA GELATERIA

de Sarrià

PASTISSERIA

Major de Sarrià, 57. Tels. 203-07-14, 203-00-04
Plaça de Sarrià, 12-13. Tel. 203-04-73
Fax 280-65-56 - 08017-Barcelona